

ไบมันสำปะหลังหมัก-ตากแห้ง เลี้ยงโคเนื้อ-โคนม

จากการสำรวจประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง 8.5 ล้านไร่ วันนี้ราคามันสำปะหลังค่อนข้างสูง พื้นที่หลักอยู่ในภาคอีสาน 4.5 ล้านไร่ และจังหวัดมหาสารคามนับเป็นแหล่งปลูกมันสำปะหลังมากที่สุด จากสถิติหากปีใดพืชผลการเกษตรราคาดี อีก 1-2 ปีจากนั้นราคารับซื้อจะถูกลงทางสำนักพัฒนาอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์ จึงทำวิจัยการใช้ไบมันสำปะหลังเลี้ยงโคเนื้อ-โคนม

คุณอธิธิพล เผ่าไพศาล ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์ บอกว่า การวิจัยดังกล่าวนอกจากช่วยให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโค มีทางเลือกในการลดต้นทุน ยังช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังมีรายได้ในช่วงระหว่างปีที่รอขุดหัวมัน โดยกรมปศุสัตว์ได้มีการวิจัยใช้ไบมันสำปะหลังมาตั้งแต่ปี 2540 ซึ่งสมัยนั้นการวิจัยปรับปรุงพันธุ์มันสำปะหลังน้อยมาก กรมปศุสัตว์จึงไม่ได้เจาะจงว่า มันสำปะหลังสายพันธุ์ใดให้สารอาหารอะไรบ้าง

ทุกขณะนั้นเกษตรกรไม่สนใจ เพราะในอดีตทั้งฟางข้าว รำ ปลายข้าว หญ้า ข้าวโพด หาได้ง่าย ได้มาแบบฟรี ๆ แต่กรมปศุสัตว์ยังคงทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง กระทั่งของเหลือจากภาคเกษตรเริ่มมีราคาซื้อขาย และอาหารชั้นสำหรับเลี้ยงโคแพงขึ้น กลุ่มผู้เลี้ยงโคจึงเริ่มสนใจวิธีการใช้ไบมันสำปะหลังเลี้ยงวัว แต่ต้องนำมาสับละเอียดแล้วตากแห้ง

หรือนำไปหมัก ใช้ระยะเวลา 21 วัน ทั้ง 2 วิธีช่วยให้สารไฮโดรโซยานิคลดลง เพราะในหัวมันสำปะหลังและไบสคจะมีสารดังกล่าว หากใช้เลี้ยงสัตว์จะทำให้สัตว์ตายได้

สำหรับการเก็บไบมันสำปะหลังมาใช้เป็นอาหารเลี้ยงวัว ผอ.สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ แนะนำเพื่อไม่ให้กระทบกับการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตหัวมันสำปะหลังสามารถทำได้ 2 วิธี คือ 1. ก่อนขุดหัวมันขาย (อายุ 12 เดือน) หักเอาเฉพาะยอดมันทิ้งเขียว นำมาสับละเอียดเครื่องให้ขนาดชิ้น 0.5 ซม. หลังนำไปหมักในถัง โล่อากาศปิดปากถังให้แน่น ใช้ระยะเวลาในการหมัก 21 วัน หรือใช้วิธีนำไบมันสคไปผึ่งแดดให้แห้ง เก็บใส่ถุงมัดปากถุงให้แน่นสำรองไว้เลี้ยงโคเนื้อ วิธีนี้ได้ไบมัน 700 กิโลกรัม/ไร่ ส่วนหัวมันได้ 2.5-3 ตัน

วิธีที่ 2 เหมาะสำหรับเน้นการทำอาหารสัตว์ขาย ส่วนหัวมันสำปะหลังเป็นผลพลอยได้ วิธีการคือหลังปลูก มันสำปะหลัง 6 เดือน ให้ตัดต้นให้สูงจากพื้น 30 ซม. ใช้ทั้ง ต้นและยอดนำไปสับละเอียด จากนั้นอีก 5 เดือน ก่อนขุด หัวมัน หักยอดมันทิ้งเขียวได้อีกครั้ง แบบที่ 2 เหมาะสำหรับผู้ปลูกมันเพื่อเอาใบเลี้ยงวัว โดยพื้นที่ 1 ไร่ได้ใบมัน+ต้น ทั้ง 2 ครั้ง ได้จำนวน 4 ตัน/ไร่ ส่วนหัวมันสำปะหลังได้ 1.5 ตัน

ในด้านคุณค่าสารอาหารสูตรใบมันสำปะหลังหมัก หากหมักใบ+ต้น หลังครบกำหนด 21 วัน จะมีวัตถุแห้ง 21.10 เปอร์เซ็นต์ โปรตีน 16.32 เปอร์เซ็นต์ ฟอสฟอรัส 64.21 เปอร์เซ็นต์ ไนโตรเจน 4.03 เปอร์เซ็นต์ เยื่อใยหยาบ 23.38 เปอร์เซ็นต์ ไนโตรเจนเฟรื่อคัสแทรก 45.33 เปอร์เซ็นต์ ส่วนใบมัน+ต้น+หัวมัน มีองค์ประกอบวัตถุแห้ง 31.71 เปอร์เซ็นต์ โปรตีน 10.78 เปอร์เซ็นต์ ฟอสฟอรัส 62.60 เปอร์เซ็นต์ ไนโตรเจน 1.18 เปอร์เซ็นต์ เยื่อใยหยาบ 20.10 เปอร์เซ็นต์ ไนโตรเจนเฟรื่อคัสแทรก 52.12 เปอร์เซ็นต์

ส่วนการให้สูตรอาหารใบมันสำปะหลังเลี้ยง ถ้าเป็น กลุ่มโคเนื้อ ให้ช่วงเย็น ถ้าเป็นใบมันหมัก 5 กิโลกรัม/ตัว/วัน ส่วนใบมันแห้ง 1 กิโลกรัม จะช่วยเร่งสร้างเนื้อ ส่วนในกลุ่มโคนม ต้องนำใบมันไปผสมในอาหาร TMR เพราะแต่ละวันโคนมต้องได้รับโภชนาที่เป็นประโยชน์เพื่อทำให้ โครงสร้างน้ำนมดีเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งโปรตีน และเยื่อใยในอาหารจะมีผลต่อการสร้างไขมันในเต้านมหรือความเข้มข้นนม (โทเทิลโซลิด)

ผลจากการทดสอบในด้านการผลิตต้นทุน ผอ.อิทธิพล บอกว่า การให้อาหารหมักวันละ 35 กิโลกรัม/ตัว ต้นทุนค่าแรง ค่าการจัดการ และวัตถุดิบกิโลกรัมละ 3.77 บาท (131 บาท/วัน) วัวให้น้ำนมเฉลี่ย 15 ลิตร/วัน ขายน้ำนมได้วันละ 270 บาท/ตัว รายได้จากการขายน้ำนม หักค่าอาหาร 139 บาท แต่ถ้าเลี้ยงด้วยอาหารหยาบ +อาหารข้น วิธีเดิม (6-7 กิโลกรัม/วัน) รายได้ 80 บาท/วัน

การใช้ใบมันสำปะหลังเลี้ยงโคได้ผลเป็นที่แน่ชัด ทางสำนักพัฒนาอาหารสัตว์ จึงนำไปส่งเสริมพื้นที่ชาว หนองโน อ.กุฉีกรัง จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นแหล่งที่ปลูก มันสำปะหลังมากที่สุด ซึ่งพื้นที่ปลูกมีประมาณ 30,000 ไร่ หากปีไหนมันสำปะหลังราคาดีชาวบ้านนำขึ้นตาบาน แต่หากปีไหนราคาตกต่ำอย่า มีแต่หนี้ครัวเรือน จะหัน ไปทำอาชีพอื่นนอกเหนือจากการทำนาข้าว เลิกคิดได้เลย เพราะอยู่ในพื้นที่เกษตรแบบอาศัยน้ำฝน

คุณอภิกรมณพาร นิตยารส ผู้นำชุมชนบ้านหนอง กุดโค่น ตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุฉีกรัง จังหวัดมหาสารคาม บอกว่า นอกจากทำไร่มันสำปะหลัง เรายังใช้หัวมันและ ใบมันสำปะหลังแห้งให้วัวกินแต่ปริมาณน้อย เลี้ยงตาม แบบอย่างเหมือนที่พ่อแม่เลี้ยง ไม่เคยรู้ว่ามันคุณค่าดี ต่อวัวมากน้อยแค่ไหน ขอแค่ช่วยลดจำนวนอาหารข้นที่ สัตว์ต้องกินแต่ละวัน กระทั่ง คุณอิทธิพล ฝ่าไฟศาล ผอ.สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์ เข้ามาอบรมสูตร ใบมันหมัก แรก ๆ ชาวบ้านยังไม่เชื่อว่าสูตรอาหารหมัก ที่แนะนำอบรม ใช้เลี้ยงวัวโดยไม่ต้องให้อาหารข้นเสริม

"นิสัยที่ชอบลองผิดลองถูก จึงแบ่งพื้นที่ 1 ไร่ ซึ่ง ในแปลงปลูกมันสำปะหลังกำลังเติบโตมีใบยอดเขียว ให้ ทีมงานสำนักพัฒนาอาหารสัตว์ ทำแปลงหักยอดเขียวใบมัน ให้อาหารหมักให้สมาชิกในชุมชนดูเป็นตัวอย่าง เพื่อเอา

มาทำอาหารหมัก นำไปเลี้ยงวัวเมื่อที่ศูนย์วิจัยบำรุงพันธุ์ สัตว์ ช่วงวันแรก ๆ แอบตามไปเฝ้าสังเกตฝูงวัววันละ 3-4 รอบ เพราะเคยได้ยินถ้าให้วัวกินใบมันมาก ๆ จะล้มตาย"

จากวัน เป็นสัปดาห์ และเป็นเดือน นอกจากวัวไม่ตาย ยังมีรูปร่างอ้วนท้วน ขนเป็นมัน หูดสาคใส มองโดยรวม ๆ สูตรใบมันหมัก เป็นอาหารชั้นเลิศของโคเนื้อ หากนำมา ส่งเสริมนอกจากชาวบ้านไม่ต้องซื้ออาหารข้นเลี้ยงวัว ยัง สามารถผลิตอาหารหมักหรือหักใบมันสดส่งขายให้สหกรณ์ ผู้เลี้ยงโคเนื้อ-โคนม ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เสริมนอกจาก การรอขายแต่หัวมันที่ขายได้แค่ปีละครั้ง

สำหรับสูตรอาหารหมัก จะใช้ใบมัน+ต้น 58 กิโลกรัม หัวมันสับ 24 กิโลกรัม หญ้าแพงทง 9 กิโลกรัม รำละเอียด 9 กิโลกรัม เกลือ 4 ช้อน ช้อน 6 ช้อน ใส่ถุงมัดปากถุง ให้แน่นหมักทิ้งไว้ 21 วัน สัตว์ส่วนนี้จะได้อาหารหมักจำนวน 100 กิโลกรัม ใช้เลี้ยงโคเนื้อแทนอาหารข้น ให้เข้าเย็น 2 กิโลกรัม/ตัว/วัน ระหว่างวันให้พางแห้ง ให้วัวเคี้ยวเล่น ช่วยลดความเครียด การเลี้ยงวัวด้วยอาหารหมักเหมาะกับ ผู้ที่ไม่มีเวลาตอนฝูงวัวกินหญ้าในที่สาธารณะ และยังลด ค่าอาหารข้น

คุณอภิกรมณพารบอกว่า วันนั้นนอกจากไม่ต้องสิ้น เปลืองเงินซื้ออาหารข้นเลี้ยงวัว ชาวบ้านยังมีรายได้จาก การหักใบมันสำปะหลังสดส่งขายให้สหกรณ์ผู้เลี้ยง โคนม-โคเนื้อ ทั้งในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง ราคาตันละ 2,500 บาท แต่ละเดือนมีรายได้จากการขายใบมันสด 15,000-17,500 บาท หรืออาจมากกว่านี้ ขึ้นอยู่กับ ความขยันของแต่ละครอบครัว บางครอบครัวมีพื้นที่ ปลูกมันสำปะหลัง 50 ไร่ ตลอดทั้งปีหักใบมันหมักหรือ ตากแห้งส่งขายให้สหกรณ์ และขายหัวมันสำปะหลัง สามารถ สร้างรายได้ 435,000 บาท/ปีเลยทีเดียว

